

Prețului

pentru Sibiu pe 1 an întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., duse la casa cu 1 fl. mai multu pe an; — trimis cu poșta în lăintrul monarhie pe 1 an întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — în străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratice se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Orice inserate, se platescu pe serie sėu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare cãte 7 cr., la a dou'a și a treia cãte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu” în Sibiu.

Nr. 12.

Sibiu, Sâmbata 9/21 Februaru.

1880.

Legile agrarie și esecutarea lor în Transilvani'a.

Dela desfintiarea iobagiei, în teoria au trecut 30 de ani; cu toate acestea amaru s'ar înșelã cine ar crede, cumcã iobagi'a și în realitate este desfintiata. Au nu asuda și astadi în brad'a domnėsca, cã și înainte cu 50 de ani, o multime de asia numiti dileri și curteni,* pe carii legile defectuóse i-au lasatu pãna astadi incurcati?

Sau dora celea 21 mii de processe urbariali pendente pe la anulu 1867 nu erau cea mai crunta iobagiã pentru 21 de mii de familii, sau famili'a luata numai cu câte patru persoane 84 mii de suflete?

Va dice cineva, cã coloniile de frunte, pe carii intrigele feudaliloru nu i-au potutu alungã din mosiile stramosesci, totu au scapatu de iobagiã. Asia ar fi, decã pe alte cali nu s'ar fi introdusu în contra acestora o iobagiã cu multu mai apasatore decãtu cea desfintiata în anulu 1848.

În întielesulu punctelor reglative domni pamentesci au fostu indatorati a dã iobagiloru locu de ajunsu pentru pascuatiune, pe care înainte de 1848 preste tóta tier'a l'au folositu numai iobagii, și daca ici coela au pasiunatu și vitele domnesci în pasiunea iobagiloru, proportiunea a fostu cã unulu la 10 sau 100 vite de ale coloniloru și abia 10 domnesci.

Si cum se împartu acuma pasiunile între fostii iobagi și fostii domni pamentesci?

Folosinti'a faptica, usulu seculariu de mai înainte ar fi trebuitu se se ia de chiaie, de mesura la împartirea locurilor de pascuatiune, dar nu s'a luat de basa folosinti'a, ci posesiunea. După acestu principiu nedreptu s'a întemplat în mai multe comune, cã abia se asemna iobagiloru a patr'a sėu a cincia parte din locul de pasiune.

Scimu mai departe, cã celu mai siguru isvoru de venitu pentru poporu a fostu și este prasirea vitelor; era fãra pasiune suficiente acestu scõpu nu se pòte ajunge. Poporulu lipsitu de cea mai mare parte a locurilor de pasiune, pentru cã se

*) Terminii vechi feudali latinesci: Inquilini et Curialistae.

pòta plati inopozitele celea grele, se pòta face drumurile și podurile, a fostu silitu a intrã în relatiune de iobagi pentru pasiunea pe care mai înainte o a folositu cu dreptulu seu seculariu și milenariu, și pentru care astadi trebe se face sute și mii de dile de lucru.

Pãna la desfintiarea sclaviei, poporulu avea dreptu de a capatã lemne de focu, de edificatu, și în unele parti ale țerei și de vendutu din padurile comune, ale poporatiunei cu seniorii feudali, era acestu dreptu s'a recunoscutu și prin patent'a din 1854, și încã cu acelu adaosu, cã la fostii iobagi (Jobagiones, Coloni, Rustici) se se dea în proprietatea lor atãta padure, cãta li se cuvine în proportiunea în care o au folositu din vechime.

Credeti D-vòstra, cumcã din o suta de feudali unulu celu puçinu a disu cãtra iobagii sei: „Eca aci ve este partea din paduri cãta vi se cuvine voue dupa usulu vechiu stravechiu?” Credeti dv. cã dintr'o suta de feudali s'au aflatu unulu, care se dica locuitoriloru sateni: Luati partea vòstra de padure fõra nici-unu processu și o folosiți ori-cum veti sci voi?

Nici-decum! Din contra, dupa esirea patentei s'a începutu lupt'a cea mai inversunata, opozitiunea cea mai violenta, processele cele mai scandalóse din partea feudaliloru în contra fiacarei comune iobagesci, prin care li se denegã coloniloru din cause de nimicu, dreptulu la competenta din paduri!

Astadi după 30 de ani delã încetarea sclaviei în teoria, pe chartea, mai astepta mii de comune indesiertu deciderea processelor intentate pentru competenta din paduri.

În restimpu de 30 de ani a trebuitu poporulu se plătésca amaru lemnele de focu, pe cari mai înainte le avea în abundantia. Prețulu pe care l'au datu iobagii în bani gat'a sau în naturale fostiloru domni pamentesci pentru folosirea paduriloru sub decursulu processelor, se urca la mai multe milioane.

Frumóse legi! cutezu a afirmã cã va mai trece o generatiune întręga, pãna se voru fini tóte processele de acestu soiu!

Dreptulu regale de cãrcimãritu, regulatu prin patent'a din 1854, nu erã exclusivu alu domnilor, ci în tóte acelea casuri, în cari boierii țerei nu au folositu acelu dreptu și n'au avut cãrcimã deschisa în comuna, se sustțineau în folosinti'a acestui dreptu aceia, pe carii i-au aflatu în posesiunea și folosinti'a lui, încetarea relatiuniloru feudali.

Sub absolutismu și pãna cãtra finea anulu 1864 dreptulu de cãrcimãritu aflatoriu în posesiunea comunelor sėu a bisericiloru, se dá prin deregatoriile administrative cu licitatiune în arenda, în folosulu comunelor sėu alu bisericiloru.

Dela introducerea dualismulu încóce, acestu dreptu s'a luat delã comune, cã cu forti'a, în poterea legiloru vechi, obsolete, aprobatali. — În casuri speciali s'a doveditu pe calea legi, cumcã de sute de ani dreptulu cãrcimãritulu a fostu în exclusiv'a folosinti'a bisericeii, și cã fostii domni pamentesci n'au în respectiv'a comuna locu alodialu cãtu se puni palm'a, și cu tóte acelea dreptulu de cãrcimãritu s'a luat delã bisericã. — Si din ce motivu? „A koresmãrlási jog a nemesi josztág járuléka; vedi Nr. Curiei 12,736 ex 1879, era sententi'a tribunalulu de I-a instanta se provóca la Apr. Const. partea III. tit. 32 și Compil. Const. partea 3 tit. 6.

Noi asia scimu, cumcã feudali nostri n'au papatu acelea 80 de milioane despagubire pe bas'a Aprobatorulu, ci în poterea patentei din 1854. Pentru ce dar nu se respecta acea patenta și în prescisele ei favoritoare poporulu? — Celu mai mare scandalu s'a comisu cu rescumpararea decimelor din produsele viiloru. Despre acestu pecatu strigatoriu la ceriu cugetu cã vei fi informatu din acelea parti, unde o mare parte a proprietãriloru de vii și-au perdutu tóta averea cu rescumpararea acelor decime.*

Se trecemu la legile agrarie despre comasari și segregari.

(Va urmã.)

*) Suntemu informati chiaru și din diare magiare delã Budapest'a cu „P. Naplo” în frunte, care si mai deunadi analisau pe largu abnormitatea acelei legi, cu adaosu, cã în cele mai multe casuri nici nu se pòte executã. Red. Obs.

Foisor'a „Observatoriului“.

Femeiele.

De: Julius Pederzani.

Traducere de J. G. Baritiu.

VI. Missiunea lor.

(Urmare si fine.)

Lumin'a i se detrage. Care lumina! lumin'a laternelor din stradele nostre. S'ar, indata-ce se aprindu primele flacari nu i este permis a ambã singura pe strada. Se credu în dreptu a o ficsã cu împertinentia, a o insultã și a o urmari. Pentru ce ore? o cunósceti? Este ea o persóna frivola?

„Ah nu,“ este respunsulu. „Nici nu o cunosc. Ea este frumusea și precum se dice: ea locuiesce singura.“

Si pentruce urmariti pre acea lucrãtoare mica, ea fuge de voi. O cunósceti, este ea frivola?

„Nu o cunosc. Dara ea ambla s'ar singura. Si se dice, cã o femeia se nu ambla s'ar pe strade, de aceea trebe se . . .“

Astufeliu cugeta și vorbesce o ceta de barbati, cari pretindu cã au spiritu și anim'a. Ei ingenuchia înaintea idolulu opiniunii publice și se inchina dogmei: opiniunea multimei este opiniunea singurãtecului!

Progressulu necalculabile alu secolulu nostru, care pe aripelu scanteiei electrice sbõra delã unu continentu la altulu, face cã lumea întręga se fia locuint'a barbatulu.

Vieti'a ilu orbesce cu o frumsetia inmiita din lumea omenesca și din natura. Gigantele cu o mie de bracia, press'a predominante lumei i istoriscesce din óra în óra totu ce se petrece în lume.

Idee noue, fapte noue împartu atentiunea lui.

Doce fortie brutali domnescu astadi în lume: acelu venatu neobositu după unu ce nou, atãtu de diferitoriu de monotoni'a evulu de midilocu, și acea aspiratiune febrile de a face totu cu tóte mijlócele în acelu asi timpu.

Pentru barbatu lumea este și remane anim'a lui. Acestui barbatu fãra repausu, eternu creatoru și ãmblandu departe de idealu, este atasiata femeia cu unu sufletu ce arde pentru cele spirituali și pentru frumosulu, cu o anim'a plina de entusiasmulu eticu și sentimente caste.

Ea pòrta lupt'a spiritulu în contra scãrbosulu materialismu.

Majoritatea barbatiloru cugetatori de astadi cunosc numai o singura morala, jura în cuvintele unui singuru magistru si acesta este: Schopenhauer filosofulu dissonantiloru sufletesci.

Elu redica o lume plina de abisuri și deasupra ei planesa geniulu, care nega acesta lume și care se perde în neantu. Pentru elu vieti'a este o amagire mare, o rétacire, unu pasu gresitu, care mai bine se nu se fia facutu de locu. Vointi'a, cã si corpulu este o aspirare fãra tientiã și fãra finitu.

Si vieti'a: unu daru palidu și unu tormentu, o pribegire visãtoare pãna la mórte. Unu visu scurtu alu nemarginitulu spiritulu universale; unu desennu fugitivu, pre care elu ilu arunca pe fõi'a „timpulu si a spatiulu“, pentru cã apoi după o scurta existenta se ilu stërge. Si unu scolariu alu acestui filosofu a scrisu apoteos'a sinuciderii.

Din diece barbati cugetatori ai dileloru nostre, doue treimi profesesa aceste macsime și doctrine ale vietiei.

Cine va pazi sanctuarulu frumosulu idealu, alu sublimulu și alu moralei? Cine va nutri și va conservã în eternu, flacar'a eterna a entusiasmulu pentru divinitate si eticulu în anim'a omenesca? — Femei'a. Ea este vestalini'a care stã înaintea altariulu moralei și alu frumsetiei divine.

Acesta este chiamarea ei.

Anim'a ei este plina de finetie și sentimente delicate, sufletulu ei deschisu radielor frumosulu eternu. Ea are minunatulu si firesculu talentu a isi inbracã ideile și sentimentele sale în forme placute și impresionabili.

Ea are religiune; unie'a religiune adeverata a amorulu și a tariei de sufletu. Vieti'a femeiei este o lunga suferintiã, de aceea este ea religiósã, fiindu cã religiunea înmuguresce din suferintiile unui sufletu ranitu.

Decãte ori femeia nu se afla fatia în fatia cu nefericirea, și ea totusi trebe se si pastredie blandeti'a și liniscit'a seninetași a sufletulu. Ea suferã amagirea unei anime, ce se frange la patulu de mórte alu copilulu ei — ea trebe se se resignadie. Acesta este cea mai grea și eterna cruce a vietiei sale. „A se resignã, nu din pasiune, cã o Helloisa și o santa Teresia. A se resignã! din religiune și educatiune: „Fiindu cã pentru femeia, dice D-n'a Staël, religiunea nu este nimica, decã ea nu este totu.“

Viitoriulu este alu femeielor. Ele sunt chiamate a fi odórele lumei. Femei'a trebe se ajunga la cunoscinti'a nelibertãtii sale și la aceea a missiunei sale și ea o va cunósc de siguru.

Femei'a trebe se se concentredie, si ea se va concentra.

Ea va percurge secolii trecutii si va ajunge la cunoscinti'a sórtei sale.

Es se va vedẽ cã sclava fãra aperatoru si aruncata în pulbere de catre demonii orgoliulu si arbitriulu barbatescu.

Acesta trista reprivire va arunca femeia asupra trecutulu ei; inse după aceea?

Va arunca o privire sincera în sufletulu ei.

Femei! voi genie ale generatiuniloru viitoare, nu bate ceva în animele vòstre și nu ve destępã din întunereculu de pãna acuma?

Voi o simtiti: Chiamarea vòstra este sublima. Virtutea vòstra se nu fia fortiala, fiindu voi eschise socialmente. Ea trebe se fia libera, nobile, ea trebe se fia inteligenta.

Bucovin'a.

Iplinnindu unu concludu alu adunarii generale din urma, Comitetulu societatiei pentru literatur'a si cultur'a romana in Cernauti a cumperatu in tomn'a trecuta una casa, pe langa care sunt mai multe parcelle de ziditu, cu 17.500 fl. v. a. Meritul principale alu acestei cumperature forte favorabile ilu are dlu Michailu Pitei, consiliariulu tribunalului din Cernauti. Mai ca elu uniculu a cunoscutu marele folosu alu acelei cumperaturi, de aceea a si statutu necurmatu de a convinsu pe membrii comitetului, pana-ce s'au invoitu la efeitura ei.

Acum spre a reversa, macaru in parte, sum'a numerata pentru acea realitate in cass'a societatiei, comitetulu afla cu cale a face apellu la contribui de buna voia in folosulu societatiei. Apellulu e caldurosu si desvolta in modu forte convingetoriu, catu de imperiosu a fostu, ca societatea se aiba casa propria, si se nu fia necesitata a-si schimbá din anu in anu locuinti'a, ruinandu-si mobilele si supunendu-se la chirii totu mai scumpe.

Dupa cum suntemu informati, au si incursu unele sume, dara nu in mesur'a si in marimea ce ar corespunde asteptarei. Caus'a e cum se vede, lips'a de energia la colectanti, si apoi lips'a de intelegere si de vointia la contribuenti.

Energi'a lipsesce colectantiloru, pentru-ca ei inca nu sunt petrunsi de ajuusu de scopurile, ce urmaresce societatea in favorea intaririi si conservarei elementului romanu in acesta tierra. Pe langa aceea multora le mai lipsesce si darulu induplecarii si acomodarii la individualitatea contribuentiloru.

Romanii aici in Bucovin'a sunt supusi la forte multe influentie straine, de unde resulta, ca multi dintr'insii deca nu au advenitu chiaru renegati, sunt inse cosmopoliti consumati. In cerculu acestora se afla membrii din cateva familie boieresci mai de frunte. In acea classe de locuitori limb'a romana nu o mai audi vorbindu-se, ca-ci in loculu aceleia s'au adoptatu in familii limb'a polona si nemtiésca. Asta-i cu atatu mai dorerosu, pentru-ca in casele parintiloru si protoparintiloru loru nu se vorbia decatu romanesc. Si apoi cine nu pretiuiesce limb'a sa nationala, cum voiesci se mai pretiuiesca vreo institutiune nationale si literatur'a romanésca?

In unele familii e substituita limb'a romanésca de cea ruténa, si anume in forte multe familie de ale proprietariloru mai mici, cum sunt familiile de origine adeveratu romana cu numele: Manesculu, Balosiesculu, Tutuiesculu, Teutulu, Frundia, Dunca, Cracalia, Scraba, Vladu, Cosmitia, Soroceanu, Pannellu, Perjulu si una suta altele. Trebuie se insemnu, ca desnacionalizarea elementului romanu face pasi uriasi, mai alesu preste Prutu. Acolo sate intregi s'au prefacutu in elementu ruténu, cum e Rarancea, Toporautiulu, ambele Zuce, unde affi numai nume romanesci, ca Purice, Gusiulu, Casiulu, Porumbellu etc. purtate de ómeni, cari nu mai sciu nimica romanesc. In scurtu timpu nu va remanea

Esista numai o mantuire pentru voi: invetiati si lucrati.

Voru veni generatiuni noue si pe fruntea loru voru purta semnulu „religiunei adeverate.“

Bisericele timpuriloru de mai inainte apoteosau credinti'a si dogm'a.

Religiunea viitorului este o bisericu a moralitatiei. Credinti'a secoliloru trecuti, trebuia predicata, apearata in dogmele sale si invetiata in scola.

Preotulu ei era barbatulu.

Inteligenti'a criticatoria si doritoria de lupta a purtatu luptele spirituali in conciliuri, a creatu teologi'a pecatului si a blastemului.

Religiunea viitorului nu cunoesce dogme nici confessiuni, ea predica numai evangeliulu amorului adeveratu, teologi'a gratiei si a fericirii.

Preotulu ei este femeia.

Ca mama, ea va fi altarulu pe care vomu vedé pre D-dieu; din anim'a ei va isvori moral'a, ce va ajunge pentru vietia intréga.

Femeia ca simbolulu frumosului si alu eticului, trebuie se devina unu cultu.

Din naufragiulu materialismului, care arunca pe flacare di pe nissipulu tiermuriloru, cadavrele unei vietie desperate si pierdute, trebuie se ne scape femeia. Ei i lucece auror'a libertatiei. Barbatulu liberu se va insoci cu femeia sociale libera.

Prin ea infloresce o noua vietia, prin ea se va nasce unu nou elementu moralu.

Ea isi va scutura pulberea de pe picioare si va desradecina ultimele traditii ale secoliloru fanatici din presente materialisticu; ea va fi speranti'a, vietia unei noue generatiuni viitorie.

Acesta este marea si inalt'a missiune a femeiloru.

Preste chaosulu incurtaturiloru religiose planesa spiritulu amorului eternu. Preotulu loru este femeia. Din ruinele unei lumi materialistice se inaltia o stenca eterna, pe care se edifica noua lume etica, si acesta stenca eterna este familia. Isvorulu, anim'a familiei inse sunt femeile!

alta amintire, ca au locuitu romani in partile acele, decatu numirea romanésca a riuriloru si codriloru, a vailoru si colineloru, adeca acea amintire, ce o constatédia Miclosich si Koluzniacki pentru unele parti din Galiti'a pan'in Moravi'a, unde se afla numiri ca Fundoie, Cornu, cari documentédia existenti'a romaniloru in acelea regiuni, astadi slavitate cu totulu.

Aceste dise se referescu, cum se vede, la una parte si anume la cea mai insemnata din boierimea si din rezesi'a nostra.*) Dara se nu grabesci a crede, ca vei afla nu sciu ce vietia si zelu mare romanescu nici pr'intre preoti, ca-ci la ceea ce affi aici, iti sta mintea in locu. Affi ca sunt insurati cu nemtióice si cu polone; ca si aceia ce sunt insurati cu romance, vorbescu in casa cu femeile si cu copii loru in limba nemtiésca; ca ici si colo, ca de marturia, affi cate una gazeta, dara nu romanésca, ci nemtiésca; si de aici se esplica cainarea diaristiloru nostri**), ca nu-i provincia romanésca, in care se fia mai puçinu cetite gazelele romanesci, decatu in Bucovin'a. De aceea buna-óra ei sunt in plina nesciintia despre nenorocirile romaniloru din Transilvani'a, ce le-au suferitu cu inundarile din érn'a asta, séu de apellulu societati macedo-romane din Bucuresci, pe a veni in ajutoriulu romaniloru din Macedoni'a, cari se perdu sub presiunea grecismului. Si apoi domnia-vóstra pe acolo se ve mai mirati, ca nu ve vinu de pe aici ajutorie pentru bietii nenorociti? Nu ve mirati, ca de aru si ambla colectantii nostri pe la casele loru ca cersitorii si aru implora banulu care prisoscesce la multi, pentru societatea nostra, care asia dicundu, le e sub nasu, totu aru esi cu man'a gola.

In starea preotiésca sunt inse si exceptiuni, cari suntu demne de tota laud'a si dela care se astepta totu sporiulu nationalu, cum s'au doveditu si pan'acumu. Mai alesu se astepta dela asta mana de preoti, ce se afla in exceptiune laudabila, ca se se unesca mai strinsu in simtiemintele si ideile nationale si ce combine mijlocele, cum aru inriuri in modu eficace asupra grosului colegiloru, ca se-i intorca la vietia nationala si se-i faca a se interesá si a le pasá de totu ce e romanu.

Mie mi-au placutu totudeauna actiunea resoluta a romaniloru transilvaneni, cu care, dupa multe cercari si puneri la cale nefolositorie, alegu caprele nationale din oile cele bune si le lasa in urma in prad'a dispretiului.

De invetiatorii romani bucovineni, considerati din punctu de vedere nationale-romanesc, nu credu ca DVóstra se fiti auditu vreodatata ceva; ve asiguratu inse ca nici noi nu scimu de dinsi nimica. Ei nu se inpartasescu nici la una intreprindere nationala; si de aceea prevedemu, ca nu se voru inpartasi nici la colect'a de acumu pentru societatea nostra. Anim'a si capulu aceloru individi, considerati totu din punctu de vedere nationale romanesc, se pote compará prea bine cu o ruina deserta, parasita.***)

Revista politica.

Sibiu, 20 Februaru st. n. 1880.

In fine dupa o lunga serie de combinatiuni, cabinetulu austriacu s'au completatu denuminduse ministru de culte si instructiune d-lu Conrad baronu de Eybesfeld, actualulu gubernatoru alu Vienei, era d-lu baronu Kriegsau ministru de finantie.

Considerandu inpressiunea ce au facutu aceste doue denumiri asupra diferiteloru partide politice din parlamentulu austriacu, apoi, de pe acumu se pote afirmá cu tota siguranti'a, ca ele nu voru contribui nici-decum la intarirea si consolidarea pozitiei cabinetului Taaffe, care va continua si de aci inainte a se numi ministeriu de coalitiune si a pretinde ca se afla mai pre susu de ori ce partide.

*) Rezesiu pe moldovenesce este camu analogu cu „Boieri de neamu“ din Munteni'a, cu Nobiles unius sessionis si cu Armalistae din Transilvani'a.

Not'a Red. Obs.

**) In Transilv. se dice caunare, vaierare, se ia si in locu de plansu: Se cauna prunculu, adeca plange vaietandu-se tare.

Red.

***) Acesta descriptiune, desbracata de orice frase, dara cu atatu mai fiorosa, justifica observatiunile dlui P. Aurelianu facute inainte cu cativa ani in Bucovin'a, si ea semena de minune cu informatiunile care petrundea in afara de Bucovin'a inainte de 1848. Cu alte cuvinte: elementulu romanesc din Bucovin'a ar fi recadiutu acolo, unde se aflase inainte de acesta cu 32 de ani? De altumentrea, causele recaderii totale s'aru potea esplica de ajunsu, ca-ci ele sunt la lumin'a dilei, vedute de toti cati nu ambla cu ochii inchisi.

Not'a Red.

Despre personalitatea politica a celoru doui ministrii noi nu se scia alta, decatu ca sunt neutrali, nu apartinu nici unei partide si ca sunt ómeni noi despre cari niminea nu se astepta a'i vedea inbracati in fraculu de ministru. Dintre tote partidele cea mai nemultumita cu modulu si persónele cu care si-au completatu comitele Taaffe cabinetulu seu, sunt eternu malcontentii nemti, ale caroru organe de publicitate se si grabira a isi espriá nemultumirea loru si a salutá pe noii ministri intr'unu tonu, care nu mai amicabile nu se pote numi.

Astadi este diu'a in care diet'a unguésca isi va reincepe activitatea sa intrerupta prin sesiunea delegatiuniloru din Vien'a. Multi din deputatii opositionali au plecatu inca din septeman'a trecuta la B.-Pest'a, cu scopu de a lua parte la conferentie prealabile ale diferiteloru cluburi, in care avea se se stabilésca modulu de procedere si tactic'a ce trebuie se adopteie opoziunea, fatia cu politic'a inalterabila si ruinatóre a cabinetului Tisza, pe care insusi compatriotii sei ilu numescu fatalu si funestu.

Nerusinutele si adencu compromisiatórele defraudari de bani publici, care s'au descoperitu in comitatele Severinului si alu Carasiului, au mai inmultitu armele dejá destulu de nimicítóre ale opoziunii si deca administratiunea Ungariei nu ar fi „asiatica“ si politic'a ei „bysantina“, in celu mai tristu sensu alu cuventului, apoi, d-lu C. Tisza si cu ai sei aru fi trebuitu se isi parasésca de multu locurile pe care le mai ocupa inca si astadi. Deca vomu esamina purtarea unguiloru dela introducerea dualismului incóce fatia cu nationalitatile nemagiare, si deca amu fi in stare a ne bucura de nefericirile straine, apoi pote ca amu dice ca: D-dieu in mani'a sa au voitu se pedepésca pe unguiri prin d. C. Tisza si ca ei au meritatu gubernulu pe care ilu au. Nu o vomu dice inse, pentru ca nefericirile si dorerile care apasa pe unguiri le resimtimu si noi indiecitu mai tare decatu ei insii si deca ei dorescu salvarea apoi, in acelasu gradu ca si ei o dorimu si noi, de órece si ei ca si noi nemagiarii nu amu meritatu sórtea ce ni s'au creatu in patri'a nostra comuna.

Din nefericire inse, gubernulu unguerescu si orbitii siovinisti nu voru se intieléga si se recunosca marele principiu alu drepturiloru neprescriptibile si nealienabile ale nationalitatiloru conlocuítóre, ci continua a le persecutá, a le iritá si a le provocá, pentru ca asia, creandu'si pericole imaginare, se isi póta mascá adeverat'a tendintia a politicei loru neumana si ruinatóre.

Precum suntemu informati, apoi nu preste multu, natiunea romane va avea a inregistrá éra si o noua proba de iubirea si parintésca ingrijire pe care o póta gubernulu d. C. Tisza si in specialu organele sale administrative, fatia cu acesta multu persecutata si abandonata natiune. Amu ajunsu tempuri, in care romanului i se contesta chiaru si dreptulu de a face bine si este impiedecatu de a isi implini datorintiele sale de pietate si umanitate cátra parintii, fratii si sororile sale nefericite.

In regatulu Croati'a, care se bucura de o autonomia aprópe completa, politic'a gubernului unguerescu intimpina dificultati seriose, ce ilu nelinistescu si i causédia mari ingrijiri. Mass'a poporului croatu, precum si inteligenti'a sa brava si necorupta nu numai ca este decisa a isi conservá nationalitatea si autonomi'a sa politica si administrativa, dar' este si firmu determinata a respinge orice ingerentie nelegitime ale suprematiei magiare. Croatii, mai fericiti decatu serbii si romani, au potutu se isi conserveie drepturile loru istorice si conditiunile ce sunt nedispensabile pentru ca se isi póta desvolta viati'a loru nationala. Unguriloru nu le convine acesta si ei s'au incercatu prin tote mijlocele de a desbina pe croati intre sine, pentru ca asia se'i póta infrange. Dar' acele incercari n'au avutu rezultatulu doritu, de órece croatii au sciutu se se apare cu multa energie si mare intieleptiune in contra aceloru tendentie destructive si amenintiátóre.

Acumu se respandi scirea, ca banulu Mazurancici si-au datu dimisiunea, din cauza ca se simte incapabilu de a isi implini missiunea sa in sensulu si conformu dorintieloru si asteptariloru gubernului magiaru. Se dice, ca succesoru lui Mazurancici va fi séu comitele Ladislau Pejacevici séu Bedekovici, actualulu ministru pentru Croati'a. Dar' ori cine va fi urmatoriulu banu alu Croatiei, elu nu va fi in stare se abata pe natiunea croata dela politic'a sa traditionala, la care tine cu o consecintia si perseverantia admirabila.

Perseveranti'a si cerbici'a in bine ca si in reu este una din trasaturile caracteristice ale elementului slav. O proba eclatanta pentru acesta

ne ofere si noulu atentatu alu conspiratiunei nihiliste din Russi'a. D'abea scapà imperatul Russiei de atentatulu ce i se preparase pe lini'a de feru dela Moscv'a si eata ce scire infioratøre si de cea mai mare sensatiune politica sbõra in lumea larga, pe firele electrice ale telegrafului:

— Petersburg, 17 Februaru st. n. — „In palatulu resiedintiei de erna au avutu locu astadi o esplosiune. Famili'a imperiala au remasu neatinsa. Min'a au fostu asiediatã sub sal'a de mancare. Trei-dieci si cinci gardisti au fostu raniti, dintre cari cinci au si muritu. In urm'a esplosiunei s'au spartu in pavimentulu salei de mancare o gaura cã de 10 urme. Din intemplanã, in urm'a unei intardieri, famili'a imperiala inca nu se adunase in sal'a de mancare.“

In fati'a acestui nou si ne mai auditu atentatu alu nelimpacitoru revolutionari nihilisti, imposibilulu pare a isi fi aflatu marginile sale, precum si siguranti'a personala a imperatului Alexandru II alu Russiei. Ori unde va stã, ori unde se va duce, elu se afla pe unu vulcanu subminat, si persecutatu de acea potere teribila si nevediuã, care se numesce nihilismu.

Ultimele sciri venite din strainetate ne spunu, cã guvernulu Germaniei, alu Franciei si alu Angliei s'au intielesu a recunõsca prin note diplomatice identice independenti'a Romaniei. In fine dar, totusi se inblandi si eremitulu din Varzin.

Cum se invetia geografii'a in Ungari'a si in Transilvani'a?

Cu nimicu nu se falsifica mai usioru adeverulu decâtu prin istoria si geografia minciunosã; prin acelea si prin reservatiuni mentali de natur'a acelorã, poti seduca generatiuni intregi, cã se traietã in ratacirea cea mai pericolosã pe totã vieti'a lor. Totu prin falsificari de acesteã se prepara si revolutiuni si resbõie civili. Totu asia s'au preparatu mai virtosu in scõlele calvinesci, versarile de sange din a. 1848/9.

Ei bine, din mai multe carti scolastice noi vomu luã acilea cã de exemplu numai unica: geografii'a ce se propune in scõlele primarie, esita in a 15-ceã editiune, prin urmare pãna acuma celu mai puçinu in 100 mii de exemplarie inpartita pe la mille de scõle. Din intemplanã avem ac sub ochii nostri unu exemplariu din cele nemtiesci auctorisate.*) Acea geografii'a este compusa de repausatulu Alexandru Kuttner, dupa aceã reveliãta, „coresã“ de Maximilianu Mayer; editiunea din urma, adẽca a 15-eã, din Budapesta 1878, e introdusa si in scõlele reg. catholice din Sibiuu. Pe 17 paginẽ auctorulu permite o geografii'a generale macrã, dupa aceã trece la Ungari'a, pe care o inparte in cinci districte (Kreise), intre care alu cincilea este Transilvani'a.

Nu ne vomu demitte la investigarea altoru urme de o ignorantia care te pune la mirare in aceã geografii'a, ne vomu margini numai la cãteva erori sau si reservatiuni mentali, care atingu institutiuni publice, de religiune si de cultura. Asia dupa auctoriã acelei geografii:

In Aradu nu exista episcopia, nici institutul pedagogicu si teologicu gr. orientale romanescu. — In Temisiõra si Versietiu nu mai sunt episcopii serbesci, ba in Temisior'a nici episcopia catholica, ci numai unu seminaru. — In Lugosiu este o episcopia gr. catolica, darã de nationalitatea ei nici vorba. — In Caransebesiu se afla unu episcopu si altu nimicu. — Blasiulu nu existe nicãiri, prin urmare nici mitropolia, nici gimnasiu, seminaru, monastire, nimicu; se afla inse in Aiudu unu gimnasiu greco-catholicu!! — In Sibiuu este unu episcopu, nu mitropolitu, ẽra consistoriu, seminaru, institutu pedagogicu inca nu. — In cetatea Bistriti'a s'a ratacitu cã si in Aiudu, totu unu gimnasiu gr. catholicu, pe semne din fondurile sasesci! — In Nasauu se afla unu gimnasiu, cine mai scie de ce nationalitate si confessiune. — In Gherl'a nu se afla episcopia. — In Fagarasiu se afla mine (bai) de arama, pe semne in tiermii Oltului, pe sub podulu statatoriu. — In Brasiovu necumu se fia gimnasiu romanescu de 8 clase, darã nu se afla nici-o scõla romanescã.

In fine numerulu magiariloru de 13 ani incõce a crescutu dela 5 la 6¼ milione, ẽra numerulu celoralte nationalitati nu 'lu mai scie nimeni (?).

Èca pe ce maculatura de carte scolastica dau

*) Erster Unterricht in der Erdbeschreibung von Alexander Kuttner. Durchgesehen von Max Mayer. 15. Auflage. B.-Pest 1878.

parintii bani, pentru-cã baiatii lor se invetie din ele a minti; intr'aceã auctoriã, sau mai dreptu disu, compilerii si plagiatorii cu editorii lor facu din ele capitaluri respectabili. In acelasi timpu o geografiã sau istoria scrisã romanescã, cu sciintia si consciintia, este persecutata si cassata.

Luati inse amana compendieles de istori'a patriei, introduse prin scõle mai alesu de 13 ani incõce si veti fi siliti se le aplicati amar'a satira francescã: L'histoire est une fable convenue. Ei s'au invoitu cã se o scriã asia precum le place si le convene lor, si nici-decum asia, precum resulta ea din documente.

Intemplanã din orasiulu Satmaru.

Alegerea de curatori la biserica grco-catholica din Nagyfalu in Ungari'a alarmã dilele acesteã pe unii õmeni, cã si cum s'ar fi intemplanã acolo vreunu lucru ne mai auditu pãna acuma, vreo eruptiune vulcanica, sau vreo alta revolutiune fisica. Sunt 40 de ani, de candu preotii Moise Sora Noacu, Joãnu Moldovanu si alti vreo doui insi incepuserã se denuntie prin corespondentiele lor care se publicã, cã unii din confratii lor preoti din comitatulu Satmaru au inceputu se tina predice unguresci la poporulu romanescu si la celu rutenescu. Dupa sanctionarea legiloru de magiarizare dela 1842 episcopulu rusnecu Popoviciu se obligase a traduce cu ai sei tõe cartile rituali in limb'a magiara, spre a se tipari cu speşele statului si a se introduce in totu coprinşulu Ungariei si alu Transilvaniei la romani, ruteni si serbi. Mai multi preoti, rusneci si romani crescuti in seminarie straine erã gata se le primetã. Acesteã s'au intemplanu inainte de a. 1848.

A intrevenitu revolutiunea, dupa ea pe calea cea mai firẽscã atunci cã totudeauna, sistem'a absolutista. Sub acẽstã romanii grco-catholici reusira a'si infintiã o mitropolia si pe langa cea dela Oradea, alte doue episcopii nationali romanesci, precum sunt acelea recunoscutẽ, confirmate si sanctionate prin diplomele imperatesci si bullele pontificalu Romei. Spre a'si asigurã romanii gr.-catholici (uniti cu Rom'a) nationalitatea din tõe partile, au midulocitu si castigatu, cã poporatiunea romanescã separata in cele bisericesci de poporatiunea slavo-rutena, se fia incorporata parte la diecesea Oradei, parte la a Gherlei. Pe alocurea nu s'a potutu separã perfectu, cã-ci preã erã mare amestecatura. In orasiulu Satmaru sunt romanii amestecati cu rutenii. Intelligenti'a ambeloru nationalitati e compusa din magiaroni renegati forte fanatici, cari mai bine de ani 20 pretindu mereu introducerea limbii magiare in biserica. Toti episcopii dela Gherl'a, Alexi, Vanceã, Pavelu, au avutu nacasu cu ei. Parochulu si protopopulu lor Branu mergea cu unu bãtiu grosu la biserica, pentru cã la esire se se apere de unii betivi, carii voiã se'lu atace, pãna ce bietulu omu a moritu in cas'a nebuniloru. In fine sub protopopulu Marcu totu decisera in Dec. 1878 introducerea limbii magiare, cu scopu cã mai tardiu se introduce si ritulu latinu. Diariulu „Szamos“ a publicatu tõe acesteã cu mare triumfu; indata dupa aceã notificaramu si noi de repetite ori misieliile din Satmaru, pãna candu ne veni o scire privata, cã de vomu mai publica corespondentie din Satmaru, chiar si parochulu are se patia reu; se avem deci patientia pãna ce se va denumi unu altu episcopu diecesanu la Gherl'a, care va fi omu de caracteru independentu, si daca va tinea in sensulu diplomeloru si alu bulleloru la caracterulu curatu national romanescu alu diecesei sale, nu va intardiã a cercetã actele anteriõre din archivu si pe temeulu acelora, sau va deslegã, sau va taiã nodulu gordianu si va pune odata capetu la atãte scandale si brutalitati, curatindu'si diecesea de renegati si de rebelli in afaceri eclesiastice, pentru-cã se simtia si aceia, ce insemna cãrj'a, toiagulu ce põrta unu episcopu. Afara cu ei din biserica. Se ne mai intõrcem si la spiritulu anticu alu bisericii, apoi renegatii, indiferentii si fariseii faciarnici se totu sbiere asupra notolerantiei. Pentru ori-ce societate din lume, fia religiõsa fia politica, este conditiune absoluta de existenta, cã se'si cunõsca perfectu pe toti membrii sei, se scia curatu cu cine are a face. Bisericelẽ romanesci, societatea nationale romanescã põte se existe preã bine fara cãteva corciturile õmeni, care nu sunt nici romani, nici rusneci, nici magiari, ci din tõe cãte ceva.

Cã la Nagyfalu au alesu pe V. Nagy magiaru roncatholicu de curatoru primariu la biserica gr.-catholica, cu acẽstã ei au imitatü pe calvini, care mai deunãdi au alesu in doue parochii de ale lor cãte unu jidovu de legea mosaica, totu de curatoru primariu; ẽra diarielẽ magiare se falira cu aceã bravura. Ci acẽstã inca este numai unulu din fructele indiferentismulu religiosu si totuodatu alu egoismulu barbaru. Jidovii alesu de curatori sunt arendasi, carciunari, inca si proprietari; ei au bani, dau inprumutu si la biserica, le facu si daruri, pe care apoi le scotu indiecitü din pielea poporeniloru.

Ce ve mai mirati de tõe acesteã? Sementiele aruncate inainte cu 50 de ani au resaritu de multu si au luatü forma de balauri devastatori. Poporulu tieranu are bisericiute de lemnu, pe alocurea de grãdele, lipite cu lutu, darã i se facu carciune de pãtra si carmida, solide si mari. Intelligentiã nu'i trebuie religiunea candu are pe Schoppenhauer si tõe sterpturile literaturii nemtiesci, unguresci, francesci. Asia se intielege civilisatiunea in Ungari'a. Si apoi se mai cutedie a dice cineva, cã in Ungari'a nu inaintetã „civilisatiunea modernã“. De va mai merge asia inca numai 25 de ani, Ungari'a va intrepe pe tõe popõrale Europei in „civilisatiune“. Ce mai vreti? Tocma acuma se dau probe apodictice in tõe teatrele unguresci, cã la unguiri existe si clase superioriã de proletariatu: mame care facu comerciu cu ticele lor, cã si barbati cu ne-

vestele proprie, aristocrati bancroti, charlatani si plastrografi, functionari defraudatori etc. etc. mii de mii.

Din Banatu.

Lugosiu si Caransebesiu. Se face lumina totu mai multa. O carte bunicica se põte scrie asupra noueloru descoperiri. Sub pretestu cã romanii stau se se rescõle si cã statulu se afla in pericolu, functionarii denumiti sau inca sustnuti cu forti'a in posturile lor de 7 ani incõce au defraudatu si spoliatu sute de mii. Joãnu Asboth, unulu din proprietarii diariulu „Magyar Ország“, de locu din Lugosiu, cunosctoriu de tõe acelea blastematii din propri'a esperientia, le-a descrisu cu de ameruntulu. Nu vomu inceta de a repeti, cã aci este vorba de pielea romanulu, inse si de onõrea lui cu atãtu mai virtosu, cã si cãtiva functionari romani esu ca complici la hotii si la vendiare de sange. Ar merita se se reproduca tõe blastematiile descoperite, numai daca ne-ar ajunge spatiulu.

Dupa Asboth, famili'a nemtiesca Frummer, magiarisata Szende, isi pusese in capu inca dela 1840 cã se ajunga la domnia preste 200 mii de romani din comitatulu Carasiulu, darã scopulu l'au ajunsu numai dela 1871 incõce, dandu parol'a de di: agitatiuni nationali, rebelliune romanescã, patri'a in pericolu. Adeca in Banatu se intemplanã cu romanii aceã ce s'ã intemplanu cu slavacii in Ungari'a superioriã prin unu altu renegatu nemtiu, fostu v-comite Grünwald, care lucra si astadi cu tõta furia pentru omorirea nationalitatiloru. Dupace au sugrumatu vieti'a nationale, au datu alta parola: Supunere õrba, neconditionata, alegeri absolutu gubernamentali. Acestu scopu s'au ajunsu asia, cã s'au datu functionariloru voia a dispune de banii publici in modu cu totulu descretionariu, ca se põta cumparã voturi prin ertare din contributiuni, prin ridicare de executiuni, prin scutirea tineriloru dela asentare, prin inprumutari nesigure de bani din fondurile publice si anume din fondulu orfaniloru. Lucrulu ajunsese acolo, cã chiaru in consiliulu municipale abia mai cutediã cãte cineva se'si deschida gur'a. Numai Asboth si cãtiva amici de ai sei mai atingeã une-ori cãte o buba rea, darã o si patiã.

In a. 1871 destituira pe comitele suprãmu Fauru, din cauza cã li se pareã preã romanu si preã onestu, ẽra in locul lui aduserã pe advocatul Georgie Ivacicovicu dela Ciãcova si in acelasi timpu pe Ioãnu Pausz dela Aradu, unde erã persecutatu de creditori si de cãtra procurori pentru defraudari; au trantitu inse si pe Ivacicovicu, din cauza cã elu cã prefectu cutediãse a trage la respundeã pe unu subprefectu hotiu.

Cas'a de economii in Lugosiu-Caransebesiu-Resitã-Oravitã se infintiãse pe la 1869, darã in 1875 a si facutu fallimentu. Din investigatiuni a esitu, cã directorulu Hammer cu alti complici furase din ea la 100 mii florini, cã sume mari s'au datu din aceã casa pentru alegeri dietali, cã pentru scopuri politice s'au inpartitu sume si mai mari, sub titlu de inprumuturi la õmeni cari n'au se platetã in veci. Preste 300 de mii fl. s'au dilapidatu, intre cari 40 mii bani de ai orfaniloru. J. Pausz a luatü 18725 fl. dela cass'a de economii pe acceptu si nu ia platitu nici-odatu. Dupace trantira si pe Ivacicovicu, erã p'aci se denumetã pe tãlhariulu Pausz de comite suprãmu, daca nu s'ar fi pornitu unu murmuru generalu in tõe clasele locuitoriloru.

Au adusu pe Ujfalussy din Satmaru de capu alu comitatulu la Lugosiu; acum inse Pausz apucase a fi ginerele ministrulu Szende-Frummer si amicu intimu alu episcopulu Olteanu; ce 'i mai pasã lui de ori-ce prefectu; cã protonotariu dominã elu comitatulu, romanimeã tremurã de frieã lui. Cu tõe acesteã adunarea generale a reprezentantiloru municipiulu isi luã õnim'a in dinti si decide in tõmn'a anului 1876 a luã in revisiune tõe fondurile comitatulu. Revisiunea tinũ pãna in primãvãã din 1877. Atunci esi la lumina, cã Pausz primise inca la 1873 v. a. fl. 800 pentru luare de mesuri in contra colerei si tocãse banii. In a. 1874 luase acelasu Pausz din fondulu gimnasiulu 3000 fl. sub pretestu de nu sciu ce cautiune; ii papã si pe aceia; darã apoi socru-seu ministrulu se invoie se i intãbuledie pe o mosiã a sa dela Magura, inse la alu 5-leã locu, dupa alte sume considerabili; scurtu, bani perduti.

Ujfalussy fu denumitu si de commissariu plenipotentu preste noulu comitatu alu Severinulu. Lumeã asteptã nu sciu ce minuni dela elu, cã se inpace spiritele, se reguledie afacerile, se infrene hotiile; ii inpinserã inse de vice-comite pe hotiulu Pausz si elu avũ nespussa debilitate de a'lu acceptã pentru Severinu. Acesteã schimbãri se intemplanã tocma pe la inceputulu resbõiulu orientale. Ocasione minunata pentru Pausz si pentru toti subprefectii si alti complici ai lui, cã se bage in spaima pe ministrulu Col. Tiszsa, cã romanii si serbii se rescõle si cã statulu se afla in pericolu suprãmu. De aici apoi urmãra calcarile de casa, arestarile, spionagiu cumplitu in Banatu si in tõta Transilvani'a, processele de pressã pornite cã din chiaru seninu, inse alatureã cu capulu; de aici inse si nouã serie de tiranii si defraudãri cele mai nerusnate.

(Urmãdiã.)

Romania.

Proiectu de lege pentru organisarea Dobrogei.

(Urmare si sãe.)

Cap. V.

Despre poterea judecatorẽscã.

Art. 56. Tribunalele judecatoresci si legile civile si criminale din Romani'a se introducu in Dubrogeã cu singurele modificãri prevedute prin legeã de fatia si prin decretele domnesci date in poterea acestei legi, in vederea inpregiurãrilor locale.

Art. 57. Se infintieze câte unu judecatoriu de ocolu in fiacare din arondismentele administrative ale Dobrogei.

Art. 58. In orasiile Tulcea si Constantia se infintieze câte unu tribunalu de prim'a instantia.

Art. 59. Tribunalele in Dobrogea pentru apelu atârna de curtea apelativa din Focsiani si, in ultim'a instantia, de curtea de cassatiune.

Art. 60. Se institue tribunale speciale musulmane pentru processele mohamedaniloru in materia de familia si de successiune.

Art. 61. Instituirea juriului este deo-camdata suspendata in Dobrogea. Processele criminale si pentru delictule politice si de pressa se voru judecá de tribunalele ordinare.

Art. 62. Celelalte deviatii si modificatii la legile generale ale Romaniei, cerute de inpregiurarile locale, se voru introduce prin decrete princiare, date in urm'a incheierei consiliului de ministri; acêsta numai pentru unu terminu de unu anu. Dupa expirarea acestuia, modificarile nu se voru mai face, de câtu prin legi votate de Poterea legiuitoze.

Art. 63. Comissii si tribunale extraordinare, afara de cele prevedute in acêsta lege, nu se potu introduce in Dobrogea, de câtu in casulu declararii starei de asediu.

Cap. VI.
Despre finantie.

Art. 64. Inpositele si legile finantiarie din Romania se introduc si in Dobrogea.

Art. 65. Aplicarea treptata a legiloru de inposite se va face prin decrete domnesci de către gubernu, caruia se lasa facultatea de a aprecia momentul oportunu intru acêsta.

Art. 66. Art. 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116 si 117 din Constitutiunea Romaniei, au potere si in Dobrogea.

Cap. VII.
Despre poterea armata.

Art. 67. In timpu de diece ani dela promulgarea acestei legi, in Dobrogea nu se va face recrutiune pentru armat'a de linia. Acêsta dispoziitiune nu impedia inrolarile voluntare.

In acestu periodu de diece ani, locuitorii din Dobrogea voru forma numai unu corpu de ostire teritoriala (calarasi si dorobanti), destinata pentru serviciulu din laintru alu acestei provincii.

In timpurile normale, locuitorii ce voru face parte din aceste trupe, nu voru putea fi intrebuintati in serviciu decátu o septemana pe luna, si in care timpu ei voru fi platiti si hraniti dupa legea privitoare la armat'a teritoriala.

Acêsta ostire nu va putea fi intrebuintata afara din Dobrogea, decátu in timpu de resboiu.

Art. 68. Locuitorii din Dobrogea de religiunea musulmana voru forma companii si escadrone separate. In uniformarea lor, care se va plati de statu, se va pastra fessulu si turbanulu.

Locuitorii tiermurasii ai Dunarei si Marei-Negre voru fi chiamati de preferinta la serviciulu flotileloru destinate a inlesni comunicatiunea trebuinteloru administrative si militare din Dobrogea.

Principiulu serviciulu separatu alu locuitoriloru musulmani va fi mantinutu si la flotila.

Cap. VIII.
Dispoziitiuni generale.

Art. 69. Colorile Dobrogei sunt colorile Romaniei.

Art. 70. Marc'a Dobrogei in generalu si a judetiului Tulcea in deosebitu, este unu scutu, purtandu doui del-fini cu trupulu ridicatu.

Marc'a judetiului Constantia este scutul, purtandu o galera romana.

Art. 71. Nici unu juramentu nu se pote impune cuiva, decátu conformu religiunei sale, potrivit art. 240 si 241 din procedur'a civila.

Art. 72. Nici o lege, nici unu regulamentu de administratiune generala, judetiana sau comunala, nu pote fi indatoritoare, decátu dupa ce se publica in chipulu hotaritu de lege.

Cap. IX.
Dispoziitiuni transitorii.

Art. 73. Unu terminu de unu anu dela promulgarea acestei legi, se acorda locuitoriloru rurali din Dobrogea, cari in timpulu resbelului au emigratu din Dobrogea, spre a reveni la caminele lor.

Aceti ce nu se voru folosi de acestu terminu, perdu ori ce dreptu asupra posesiunii pamenturiloru rurale ce au avutu inaintea resbelului.

Art. 74. Vendiarile de pamenturi facute de asemenea emigrati sunt nule si fara valore. Nu intra in acêsta restrictiune proprietatile mentionate ale art. 11 din acêsta lege.

Inaintea legalisarei a ori ce transactione, tribunallu va audi, mai anteiu, pe administratiunea domeniiloru. Acêsta pentru a nu se atinge drepturile statului.

Art. 75. O lege speciala va organisa serviciulu scriitoriloru (notariloru) de prin comunele rurale, pana ce aceste comune voru avea indestule mijloce materiale si intelectuale spre a putea insasi ele organisa si retribui acestu serviciu in modu indestulatoriu.

Art. 76. O lege va organisa serviciulu moscheeloru si invietamentulu religiosu alu poporatiunei musulmane.

Art. 77. Ostirea teritoriala nu se va institui in Dobrogea, decátu dupa promulgarea legi pentru regularea proprietatii rurale.

Art. 78. Legea pentru introducerea inpositului fonciar si a darei pentru poduri si siosele se va aplica dela 1 Ianuariu 1881. Pentru anulu 1880, in loculu acestoru inposite, se va percepe darea pe vite, dupa

unu regulamentu ce se va decretá de ministrulu de finantie.

Art. 79. In celu mai scurtu timpu, se va face o lege privitoare la desecarea mlastiniloru si la plantatiuni de paduri.

Art. 80. Din diu'a punerii in vigore a legi de fatia, sunt abrogate toate decretele, regulamentele sau alte acte contrarie cu cele asiediate de ea.

(Sub-scrisi.) Presiedintele consiliului ministriloru si ministru alu agriculturii, comerului si alu lucrarilor publice, J. C. Brateanu.

Ministru de interne, M. Cogalniceanu.
Ministru culteloru si alu instructiunei publice, N. Cretulescu.

Ministru finantieloru, D. Sturdza.

Ministru afaceriloru straine, B. Boerescu.

Ministru de resbelu, D. Lecca.

Ministru justitiei, A. Stolojanu.

Acestu proiectu s'a si trimesu de urgentia la sectiuni.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.
Blasiu, 12 Februaru st. n. 1880.

Onorate Domnule Redactoru!

Eri in 11 Febr. st. n. 1880 inteligentia romana din Blasiu a tienutu un'a conferinta sub presidiulu venerandulu canonicu Elia Vlass'a, cunoscutu de multu publiculu romanu cá unu barbatu zelosu in promovarea binelui nationale, in care s'a desbatutu modalitatea, cum inteligentia romana din Blasiu ar putea veni in ajutoriulu fratiloru inundati, asia precum poftesce dela ea publiculu romanu preste totu. De facia au fostu Rssimii Domni Canonici toti, cáti nu au fostu impiedecati prin morbu seu alte cause binecuventate; mai departe mai integru corpu profesorale dela institutule de invetiamentu si mai toti cielalti inteligenti si onoratori din locu. Conferinta a alesu din sinulu seu un'a comissiu constatatoria din 7 membrii sub presidiulu Rssimulu Domnu Canonicu Elia Vlass'a, pentru punerea in lucrare a midllozeloru acelora, precum colecte, arangiarea unui balu nationale s. a., prin cari mai cu efectu s'ar pote ajunge scopulu intentionatu in mesur'a aceea, in care pre dreptulu se astepta dela un'a inteligentia cá cea din Blasiu. Comitulu astadi si-a si inceputu activitatea, si publiculu si astepta unu resultatu deplinu multiamitoriu, cu atatu mai vertosu, cá in fruntea lui se afla unu barbatu devotatu din sufletu totururu causaloru de genulu acesta. La tempulu seu Ve voiu relata si despre resultatu. Cu ocasiunea acêsta nu potu lasa neamentita si inpregiurarea acea inbucuratoria, cá in tempulu din urma printre inteligentii romani din Blasiu in convenirile lor private totu mai tare incepe a se simti necesitatea, cá ar fi tempulu supremu, cá inteligentia romana din Blasiu, ce se afla in un'a posetiune multu mai favorabile cá altele despre aiurea, intre marginile legi se pasiesca cá unu factoru activu in diverse directiuni pre terenu vietiei sociali a natiunei nostre, si se se organizeze astfel, in cátu cu intensitate si efectu cátu se pote mai mare se isi desvolve activitatea. De ne va ajuta D-dieu si la acêsta, atunci nu voiu lipsi a Ve relata cu cea mai mare bucuria. Unu Blasianu.

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Laur'a Boieru nasc. Vlass'a cá sozia impreuna cu fii sei minoreni Joanu, Elen'a, Aureli'a si Virgiliu; Elia Vlass'a canonicu metrop. cu sozia s'a An'a cá sozii; Elisabet'a maritata Blancu, An'a maritata Bonecki, Julian'a maritata Lazaru si Sofi'a maritata Negrutiu cá sorori; Nicolau Solomonu cu sozia sa Eleonor'a si Emiliu Vlass'a cu sozia s'a Mari'a, cu anina intristata si franta de adunca dorere anuncia cumcá prea iubitu se sozia, respective tata, frate ginere si afnu

Joanu Boieru,

parochu gr. cath. alu Muresiu-Lechintiei, administratoriu protopopesu alu tractului M-Ludosiu, membru ordinaru alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu si membru virilistu alu comitetulu administrativu pentru comitatulu Turd'a-Ariesiu, a re-pasatu in Domnulu la 16 Februaru st. n. a. c. 11 ore noptea, in urn'a suferintei grele de apoplepsia, numerrandu alu 44 anu alu etatiei sale, 18 alu pastoririi sufletesci, precum si alu viatiei sale conjugali.

Remasitiile sale pamentesci s'au binecuventatu si inmormentatu in cimiteriulu din locu la 19 ale curentei. Muresiu-Lechintia, 17 Februaru 1880.

Fia-i tierin'a usiora si memori abinecumentata!

— Din Bucuresci primiramu urmatorea scire doreroasa:

Intristat'a sozia An'a si nepotii Emanoilu si Nicolae Drocu Barcianu aducu la cunoscentia tuturoru amiciloru si cunoscutiloru perderea multu iubitu loru sozia si unchiu:

Maximilianu Drocu

decedatu Luni in 4 Februaru st. v. 1880. Inmormentarea s'au facutu Mercuri in 6 l. c. la cimiteriulu Sierbanu-Voda (Belu).

Fia-i tierin'a usiora si memoria eterna!

— (Unu balu romanescu in Orasthi'a) se va arangea in folosulu scolei gr. or. din Orasthi'a, in 28/16 Februaru a. c. in sal'a hotelulu la „Contele Széchenyi“. Pretiulu de intrare: pentru familia 2 fl. pentru o persoana 1 fl. v. a.

Intre alte jocuri se va juci si „Calusierulu“ si „Batut'a“.

Orasthi'a, 16 Februaru 1880.

Comitetulu arangiatoriu.

— (In Jászberény) s'au infintiatu o reuniune constatatorie din 20 membrii, cari adoptandu programulu ligei anti-semitice, va face propaganda in contra jidaniloru din Ungaria, prin prelegeri publice.

— (Unu mijlocu de a strica logodn'a.) Unu june comite francesu, care se logodise cu fic'a unei familie aristocratice-conservative, dorea a se elibera catu mai curendu de aliantia incheiata. Pentru cá se isi ajunga scopulu, intr'o sera cerceta pe viitorii sei socri, se asiedia la piano si incepu a canta Marseillais'a. Betran'a marchisa fu lovita de apoplepsia, fidantia cadu in lesinu, era tatalu arata ginerelui usi'a, dandu'i ordinu cá se nu mai cutedie a trece preste pragulu locuintei sale. Dêca acêsta si nu este adeverata, dar' este possibil.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

5 Februaru st. v. 1880.	
Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	1. 102.7/8 b.
Imprumutulu Oppenheim (Londra) din 1860 cu 8%	107. — „
Obligatiuni domaniale cu 8%	98. — „
- Creditu fonciar ruralu cu 7%	93. 3/4 „
- Creditu fonciar urbanu cu 7%	85. 1/2 „
Imprumutulu municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	95. 1/2 „
Actiunile calitoru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	48.90 „
Obligatiuni din 1868 cu 6%	96.10 „
Prioritati cu 8%	106.25 „
Actiunile bancii Romania din 1869	332. — „
Daci'a, comp. de asecur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	210. — „
Romania, compania de asecur., diu 1875 cu 5% act.	
(200 l.) platitu 100	76. — „
Rent'a romana din 1875	69. 1/4 „
Diverse:	
Argintu contra anru	4 1/2%
Bil te hipotecarie	4%
Florini val. austriaca	214. — „
Rubl'a de chartie	264. — „

Neoplant'a. 1875. Seghedinu. 1876.
Medalie de argintu. Medalie pentru merite.

CLOPOTE
DE TOTA MARIMEA
pe langa ficarea prealabila a suneteloru lor.

Cu deosebire recomanda clopotele gaurite, inventate de densulu, alu caroru sunetu este mai josu decátu alu celoru de constructiunea vechia si care, fiindu de 100 puncti, sunt asemenea celoru de 140 puncti de constructiunea vechie.
Se afla totudeauna in depositu clopote, dela marinea cea mai mica pana la 50 chilogr., precum si de proasce portative si de mana.
Se recomanda pentru comande cátu de multe

Antonie Novotny
in Timisióra.

(4) 2-12

Publicare de licitatiune.

In 7 Martiu a. c. st. n. la 11 ore antemeridiane se va tienea in cancelaria subscruluiu Comitetu (strad'a urediulu Nr. 6) licitatiune minuendo pentru edificarea unei scole elementarie cu 4 clase la Hatiegu, Comitatulu Hunedói.

Acêsta se aduce la cunoscentia publica cu adausulu, cá fiacare licitante e obligatu a depune 5% ale sumei de esclamare de 11.549 fl. 83 cr. val. austr.

Oferte in scrisu prevedute cu vadiu, se primescu pana la inceperea licitatiunei.

Planulu, preliminarulu si conditiunile de cladire se potu vedea in totu timpulu in susu numit'a cancelaria. (5) 1-2

Sibiú, in 20 Februaru 1880.

Comitetulu administrativu de fondulu sco-lasteculu alu fostiloru granitieri din regimintulu romanu I.

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**